

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Probatur contra Sabellianos pluralitas personarum ex novo
Testamento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

Denique personarum divinarum trinitas non obscure innuitur c. 6. Isaia, ubi dicitur: *Clamabant* (Seraphim) alter ad alterum, & dicebant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*. Quid enim huius vocis *Sanctus* trina repetitio, cum singulari nomine *Dominus*, aliud significat, quam tres esse personas divinas in una essentia? Sed audiamus S. Ambrosium in verba laudata sic differentem lib. 2. de fide ad Gratianum c. 4. *Quid sibi vult, sub uno nomine sanctitatis, trina repetitio? Si trina repetitio, cur una laudatio? Si una laudatio, cur trina repetitio? Trina repetitio cur, nisi quia Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sanctitate unum sunt? Non dixit semel, ne Filium sequestraret; non bis, ne Spiritum prateriret; non quater, ne creaturas contingeret; & ut ostenderet trinitatis unam esse deitatem, cum tertio dixisset, Sanctus, Sanctus, Sanctus; addidit singulariter, Dominus Deus Sabaoth. Ecce S. Ambrosius ex verbis Prophetæ colligit personarum divinarum numerum trinum cum unitate essentiae.*

ARTICULUS III.

Probatur contra Sabellianos pluralitas Personarum divinarum ex novo Testamento.

Testimonia novi Testamenti triplicis generis sunt: alia enim distinctionem Patris à Filio, alia Patris vel Filii à Spiritu Sancto, alia denique trium personarum distinctionem probant. Aliqua ex ordine referemus.

Primi generis est, Joan. c. 1. ubi dicitur: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiae & veritatis. Quibus verbis persona Verbi à persona Patris aperte distinguitur. Nam 1. dicitur, quod Verbum erat apud Deum. Nemo autem apud se ipsum esse dicitur.*

2. Dicitur, quod vidimus gloriam Verbi quasi unigeniti à Patre. Nemo autem dici potest sui ipsius Filius, & à se ipso unigenitus.

3. Dicitur, quod Deus erat Verbum, & quod erat in principio apud Deum, proindeque dicitur, quod in principio Deus erat apud Deum. At si Verbum divinum esset in corde Patris sine propria & distincta hypostasi, malè diceretur, quod Deus erat apud Deum, ex eo quod Verbum erat apud Deum: sicut ex eo quod verbum seu sermo mentalis hominis est in corde hominis, malè diceretur, quod homo est apud hominem: quia scilicet verbum mentale hominis, quod est in corde hominis, non est aliquid vivens, & per se subsistens, sed solum alicujus viventis & per se subsistentis motus & tendentia.

4. Denique dicitur: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus.* Quæ omnia propriam & distinctam Verbi hypostasim significant: nam si in principio Verbum erat apud Deum sine propria & distincta hypostasi, non de illo, sed de Deo Patre, apud quem erat, dici debuit, quod viderimus gloriam ejus: nam si Verbum divinum non *enypostaton*, sed merè prolatitium est, nihil habere potest suum, quia non est sui juris; sed quicquid est, totum est alterius, nempe hypostaseos Patris, cujus est prolatio.

Argumentatur ex laudato textu Tertullianus lib. contra Praxeam c. 21. in hunc modum: *Nam si hæc non aliter accipi licet, quam quomodo scripta sunt, indubitanter alius ostendatur, qui fuerit à principio, alius apud quem fuit: alium sermonem esse, alium Deum, licet & Deus sermo, sed quæ Dei Filius, non*

quæ Pater: alium per quem omnia, alium à quo omnia. Alium autem quomodo dicamus, sepe jam edidimus; quo alium necesse est, non eundem, alium autem, non quasi separatum, sed dispositione alium, non divisione. Hic ergo factus est caro, non ipse cujus est sermo. Hujus gloria visa est, tanquam unicus à Patre, non tamquam Patris.

Eodem textu Sabellianos oppugnat S. Athanasius in oratione, quam adversus illos edidit. *Si Deus, inquit, Verbum in mente habet, non autem re vera ex ipso genitum, ut Deum ex Deo, quomodo esse poterit apud Deum, Verbum? aut quomodo Deus fuerit? non enim verbum in mente hominis conceptum, homo est apud hominem, cum nec videat, nec subsistat, sed vivi dumtaxat & subsistentis pectoris motus sit, quod mox ut enunciatum est, non subsistit, & sepe vocatum, nequaquam permanet: cum contra Psalmista vociferetur, Dei Verbum in aeternum permanet, & in ea re illi suffragator & consonus Evangelista est, cum Verbum Deum esse profiteretur, & manifestatum eum annunciat, & advenisse indicat, & incarnatum predicat, non comprehendens unam cum Verbi incarnatione ipsum Patrem. Verbum enim caro factum est, &c.*

Personarum Filii & Patris distinctionem & essentiae unitatem, ex his ipsius Christi verbis Joan. c. 10. *Ego & Pater unum sumus*, luculenter probat S. Ambrosius lib. 3. de Spir. Sanct. c. 18. his verbis: *Cum dicit, Ego & Pater, revelatur aequalitas. Cum dicit, Unum sumus, unitas declaratur. Aequalitas confusionem excludit, unitas separationem: aequalitas Patrem, Filiumque distinguit: unitas, Patrem, Filiumque non separat. Ergo cum dicit, Ego & Pater, Sabellianum repellit, quia alium se, alium Patrem dixit. Repellit Photinianum, quia se cum Deo Patre junxit. Illos superioribus repellit, quia dixit, Ego & Pater; inferioribus Arianos, quia dicit, Unum sumus. Tamen & in superioribus, & in inferioribus hereticam jugulat seditatem: Sabellianorum, quia Unum dixit sumus, non, Unus sumus; Ariatorum, quia Ego, & Pater, non, Pater, & ego, dixit.*

Christus igitur, Ambrosio interprete, dicendo, *Ego & Pater, non, Pater & ego*, revelat se Patri æqualem esse, proindeque se ab eo hypostasi distinctum, quia aequalitas plurium est, & nemo sibi ipsi æqualis dicitur. Item dicendo, *Ego & Pater unum sumus*, utrumque audi: & unum, & sumus; & à Charybdi & à Sylla liberaberis. In duobus istis verbis, quod dixit, *Unum*, liberat te ab Ario: quod dixit, *Sumus*, liberat te à Sabellio. Si unum, non ergo diversum. Si sumus, ergo & Pater, & Filius. Sumus enim non diceret de uno, sed unum non diceret de diversis.

Eodem illo cap. 10. Joan. personarum pluralitatem, & essentiae unitatem Christus inculcat his verbis: *Pater in me est, & ego in Patre. Quod reperit cap. 14. Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est: Ergo Pater & Filius sunt duæ personæ: non enim potest dici unus & idem esse in se ipso; & multò minùs potest dici per conversionem. Sic v.g. de uno & eodem individuo humano, duobus nominibus, putà Joannis & Jacobi, nuncupato, non nisi ineptè & nugatoriè diceretur: Joannes est in Jacobo, & Jacobus in Joanne. Dualiterem igitur personarum manifestè significant verba Christi.*

Sed nec obscure indicant unitatem essentiae: quid enim aliud est, Patrem esse in Filio, & Filium in Patre, quam Filium esse perfectè talem, qualis est Pater, & unam ac eandem esse Patris & Filii formam? Audiamus S. Athanasium in oratione contra Sabellianos: *In Patre Filium esse, & Patrem in Filio, hoc nihil est aliud,*

aliud, quam illum, qui ex Deo genitus est, naturaliter talem esse, qualis est genitor Pater, eundemque ostendere paternam formam in se, & se vicissim ostendi in paterna substantia. Unus igitur & unus, dualitas, non divisa est natura, cum sit indeficiens ad suam integritatem. Univerſa enim plenitudo & integritas deitatis est Pater ut Filius: quandoquidem amorum una forma intelligatur, quæ integrè se in utroque & solidè exhibet.

Secundi generis sunt ista, quæ leguntur Joan. c. 14. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dedit vobis... Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum... Paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerō vobis. c. 15. Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, quia à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et c. 16. Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos... non loquetur à semetipso, sed quaecumque audiet, loquetur... ille me clarificabit, quia de meo accipiet.

Ex his autem textibus habemus, 1. Spiritum sanctum esse personam: attribuantur enim illi officia, quæ convenire non possunt, nisi rei per se subsistenti, 2. Esse personam distinctam à persona Patris: nam dicitur dari à Patre, mitti à Patre, & procedere à Patre. Nemo autem mittitur, aut procedit à se ipso. 3. Esse personam distinctam à Persona Filii: nam dicitur mitti à Filio, accipere à Filio, & audire à Filio, quæ in unam & eandem personam cadere non possunt. Præterea, Filius de illo manifestè loquitur tamquam de alia & distincta persona.

Tertii generis est illud, quod habetur Matth. cap. ult. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quo textu probatur in Deo unitas naturæ, & trinitas personarum: cum enim dicitur, in nomine, & non, in nominibus, significatur una esse virtus & operatio, proindeque una natura; & cum distinctè appellantur Pater, Filius, & Spiritus sanctus, significatur personarum distinctio, seu ternarius numerus. Unde S. Athanasius sic Sabellianos urget in oratione contra illos edita: Nullus repudiens hanc Trinitatem, unitatem existimet se invenire posse, sed in Trinitate unum existimet, habens summam fidei in baptismo, & tribus signaculis sanctis, per quæ in salutem regeneratus est. Et Pelagius in sua ad Childebertum Regem epistola hæc scribit: In nomine, inquit, non nominibus, ut & unum Deum per indistinctum divini essentie nomen ostenderet, & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus edoceret.

Eiusdem generis est, & quidem apertissimum testimonium 1. Joan. c. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Cum enim dicitur, tres sunt, & additur, hi tres unum sunt, non verò, unus sunt, nullus planè relinquitur tergiversandi locus circa ternarium numerum personarum divinarum in essentia & naturæ unitate. Hunc autem textum citat S. Cyprianus in lib. de unitate Ecclesiæ. De Patre, inquit, & Filio, & Spiritu sancto scriptum est: Et hi tres unum sunt. Et Victor Afer lib. 3. de Vandalica persecutione, ubi sic loquitur: Ut adhuc luce clarius unius divinitatis esse cum Patre & Filio Spiritum sanctum doceamur, Joannis Evangelistæ testimonio comprobatur. Ait enim: Tres sunt, qui testimonium perhibent in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Citant etiam plures alii.

Dices cum Socinianis. Hic textus, Tres sunt, &c. non est Scriptura canonica: non enim scriptus fuit à Joanne, sed multis post sæculis ejus Epistolæ insertus est. R. neg. Prob. Nam 1. hic textus non legitur in Græcis Codicibus. 2. Nec reperitur in multis veteribus Codicibus Latinis. 3. Patres antiqui, ut Ambrosius, Augustinus, & Leo Magnus, qui contra Sabellianos, Arianos, & Macedonianos disputarunt, numquam eo

usi sunt; cum tamen vel solus ad convincendos hæreticos sufficeret. Ergo, &c.

R. ad 1. neg. hunc textum in nullis Codicibus Græcis legi. Verum quidem est non legi in omnibus Græcis exemplaribus, at in multis legitur; & Robertus ex vetustis exemplaribus sexdecim, ex Gallia, Italia, & Hispania collectis, observavit septem tantum versiculorum illum non habere. Non legitur autem in omnibus exemplaribus Græcis, quia initio ab aliquibus Amanuensibus, olcitanter transcribentibus, fuit prætermisus. Quod facile contingere potuit ex eo quod versiculus 7. & 8. c. 5. Epist. Joan. iisdem planè vocibus incipiunt, & desinunt. Vers. 7. dicitur: Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt: vers. 8. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt. Quis autem non videt, olcitanem Amanuensensem, hoc vers. 7. Quoniam tres sunt, qui testimonium dant, initio descripto, redeundo ad exemplar, quod habebat præ oculis, facile incidere potuisse in hæc verba vers. 8. in terra, spiritus, aqua, &c. eaque continenter describere, eo, quod ex vers. 7. reliquum erat, prætermisso?

R. ad 2. re vera versiculum 7. capitis 5. Epist. Joan. non reperiri in multis vetustissimis exemplaribus Latinis; sed hoc ita evenisse, quia aliqui Græcum sermonem Epistolæ Joannis in Latinum convertentes, uti sunt imperfectis exemplaribus Græcis. Præterea, versiculus ille 7. in multis ejusdem ætatis exemplaribus Latinis suppletur ad marginem, & in recentioribus omnibus legitur, quamvis non semper septimus, sed è contra sapissimè octavus tantum legatur.

R. ad 3. antiquos illos Patres, qui hoc textu contra Trinitatis hostes non sunt usi, non usos esse, vel quia præmanibus non habuerunt integros Codices, vel quia prævidebant hæreticos cavillandi occasionem arrepturos ex eo, quod hic textus non adesset in omnibus Codicibus, vel etiam fortasse, quia non erat illis omnino explorata versiculi hujus authenticitas, quæ tamen nunc absque nota hæresis in dubium revocari non potest, post decretum Concilii Tridentini de Scripturis Canonis, ubi Epistolæ Joannis cum omnibus suis partibus, prout legi consueverunt in Ecclesia, sacre & canonice declarantur. Hic autem versiculis, de quo agitur, in Ecclesia publicè legitur in Dominica in Albis.

Præterea, versiculum hunc citant etiam antiquissimi Scriptores non pauci, ut Cyprianus, & Victor Uticensis, quorum loca jam laudavimus. Quibus accedunt Eugenius Carthaginensis in professione fidei, quam suo, & aliorum Africa Episcoporum Catholicorum nomine Hunerico Regi obtulit, & quæ extat apud Victorem loco supra citato; Hieronymus in prologo Epistolarum Canonicarum, & Athanasius lib. 1. ad Theophilum de unitate deitatis, ubi sic ait: In hoc exemplo veritatis... nomina personarum evidenter sunt ostensa, & unitum nomen naturale clausè est declaratum, dicente Joanne Evangelistæ in epistola sua: Tres sunt, qui testimonium dicunt in cælo, Pater, & Verbum, & Spiritus, & in Christo Jesu unum sunt; non tamen unus est, quia non est eorum una persona, &c.

ARTICULUS IV.

Quod sint in Deo tres Personæ, realiter inter se distinctæ, constans fuit traditio priorum trium Ecclesiæ sæculorum.

Rob. Nam 1. S. Dionysius Alexandrinus in epistola quam suo & Alexandrinæ Ecclesiæ nomine scripsit ad Paulum Samosatenum, sic loquitur: Christus non solo nomine, sed veritate est Christus Jesus, qui est ante sæcula Verbum, ipse factus est Homo, ex Maria incarnatus... tu es unus non capientium... Cogitans contra Dominum, qui est Pater Christi, & contra Christum ejus, qui est Christus, Dei virtus, sapientia Patris, qui est Verbum sempiternum. Cum enim esset æternus, factus